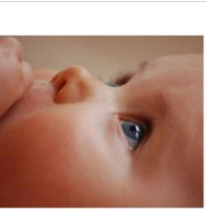

MIELI 2

1. KEHITYS JA KEHITYSPSYKOLOGIA

KEHITYSPSYKOLOGIA JA KEHITYS

- **Kehityopsykologia:** psykologian osa-alue, jossa tutkitaan ihmisten kehitystä läpi elämänkulun
  - kehitystä tutkitaan psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- Tavoitteena saada kattavasti tietoa ihmisen kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä
- **Kehitys:** muutosta, jota tapahtuu elämänkulun aikana
- Jokainen kehittyy yksilöksi, mutta ainutlaatuisuuden lisäksi tietyt yleiset tekijät koskevat jokaisen kehitystä

IKÄKAUDET KEHITYKSESSÄ

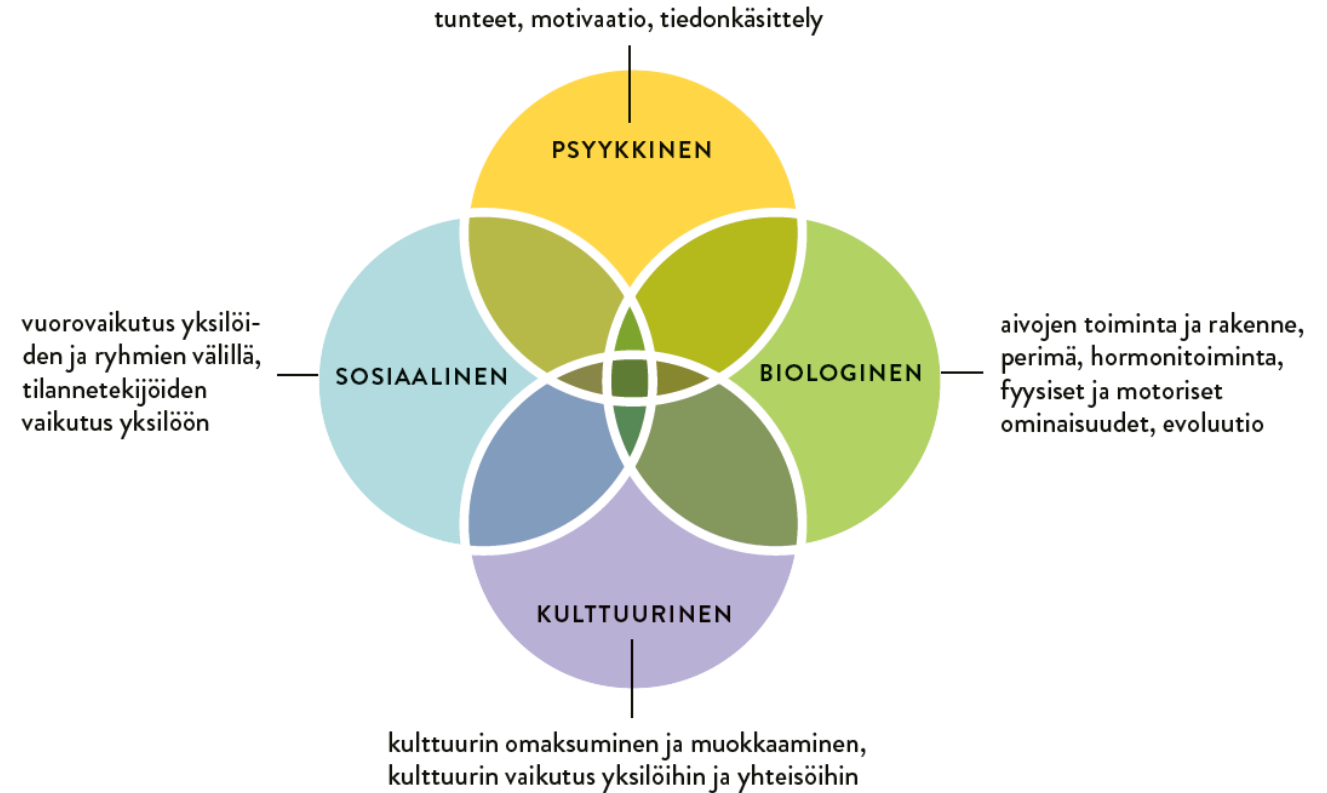
- **Ikäkausi:** kehityksen vaihe tiettyjen ikävuosien välissä
  - Esim. lapsuuden katsotaan usein alkavan 1. elinvuodesta ja jatkuvan murrosiän alkuun eli n. 12- vuotiaaksi asti
- **Ikäkaudet**
  - perustuvat kehityksessä tapahtuviin muutoksiin
  - ovat myös sosiaalisesti ja kulttuurisesti sovittuja
- **Kehitystehtävä:** tiettyyn kehityksen vaiheeseen liittyvää muutosta ja sen käsittelyä

IKÄKAUDET KEHITYKSESSÄ

Ikävuodet	Ikäkausi
-0	sikiövaihe
0-1	vauvaikä
1-3	varhaislapsuus (taaperoiikä)
3-6	keskilapsuus (leikki-ikä)
6-12	myöhäislapsuus (kouluikä)
12-15	varhaisnuoruus
15-18	keskinuoruus
18-25	myöhäisnuoruus (muotoutuva aikuisuus)
20-40	varhaisaikuisuus
40-60	keskiaikuisuus (keski-ikä)
60-	myöhäisaikuisuus
65-	vanhuus

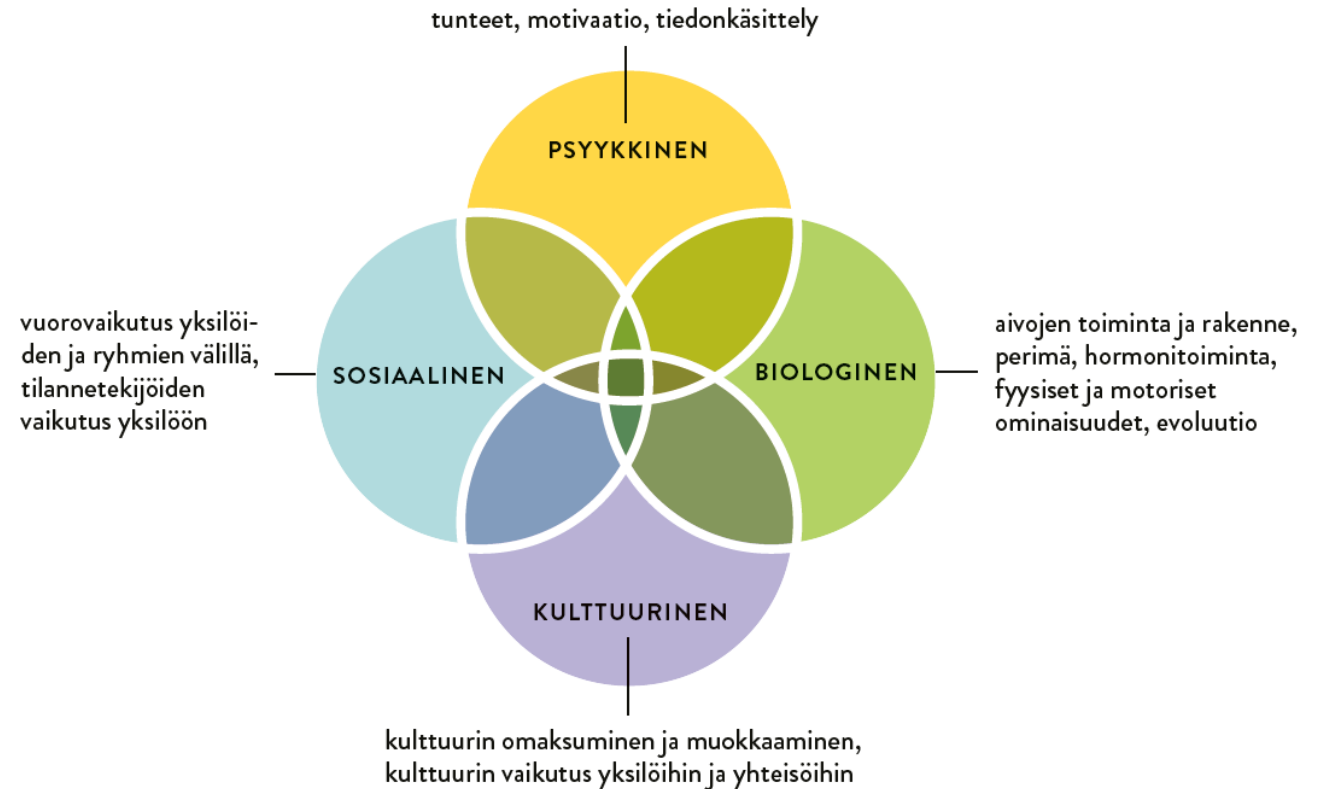
NÄKÖKULMIA KEHITYKSEEN

- **Psyykinen näkökulma:** miten ihmisen mieli kehittyy ja muuttuu
  - miten mielen sisällöt, kuten ajattelu, tiedonkäsittely ja tunteet, muuttuvat elämänsä aikana
- **Biologinen näkökulma:** miten ihminen muuttuu fyysisesti kehityksen aikana ja miten biologiset tekijät vaikuttavat kehitykseen
  - tarkastellaan esimerkiksi aivojen kypsymistä ja kehitystä sekä geenien vaikutusta ihmisen kehitykseen

NÄKÖKULMIA KEHITYKSEEN

- **Sosiaalinen näkökulma:** millä tavoin yksilö kehittyy vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa
  - tarkastellaan esimerkiksi suhdetta vanhempiin ja vertaissuhteita eli vuorovaikutussuhteita samanikäisiin
  - kehitys on aina vastavuoroista eli yksilö vaikuttaa myös ympäristöönsä
- **Kulttuurinen näkökulma:** miten kulttuuri vaikuttaa yksilön kehitykseen ja miten yksilö itse muokkaa kulttuuria

KEHITYSPOLKU

- **Kehityspolku:** jokaisen yksilön oma kehityksen jatkumo
- Kehityspolulla aiemmat vaiheet vaikuttavat myöhempisiin vaiheisiin
- Kehitystä **suojaavat tekijät** vaikuttavat yksilön kehitykseen myönteisesti
- Kehityksen **riskitekijät** vaikuttavat kielteisesti yksilön kehityspolkuun

KEHITYSTÄ SUOJAAVAT TEKIJÄT

- **Suojaavat tekijät** tukevat myönteistä kehitystä
- Voivat olla psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia tai kulttuurisia
- Rakentavat voimavaroja, jotka auttavat yksilöä kehityksen haasteissa ja vastoinkäymisissä
- **Esimerkkejä:**
  - korkea itsetunto (psyykinen)
  - suotuisa geeniperimä (biologinen)
  - turvallinen ja läheinen suhde vanhempiin (sosiaalinen)
  - yksilön hyvinvointia korostava ympäristö (yhteiskunta ja kulttuuri)

KEHITYKSEN RISKITEKIJÄT

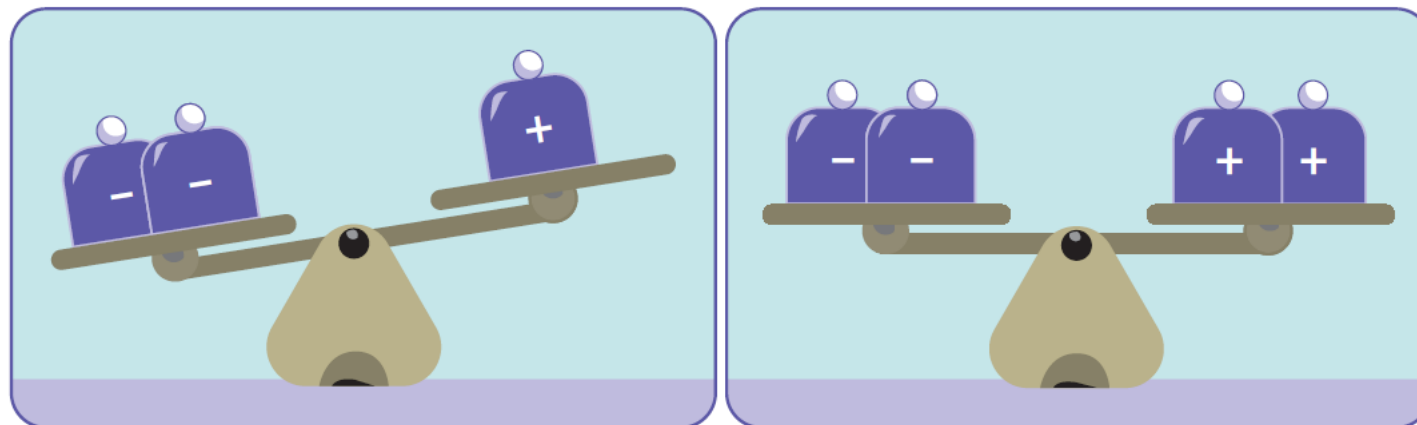
- **Riskitekijät** uhkaavat tai häiritsevät suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia
- Voivat olla psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia tai kulttuurisia
- **Esimerkkejä:**
  - huonot tunteiden säätelyn taidot (psyykinen)
  - runsas päihteiden käyttö (biologinen)
  - kaltoinkohtelun ja väkivallan kohtaaminen lapsuudessa (sosiaalinen)
  - väkivaltaa suosiva ympäristö (yhteiskunta ja kulttuuri)
- Suojaavat tekijät ja riskitekijät vuorovaikuttavat keskenään

RESILIENSSI

- Psyykkinen palautumiskyky, joka kertyy kehityksen myötä
- Resilienssin avulla ihminen pystyy palautumaan vastoinkäymisistä ja tarttumaan uusiin haasteisiin
- Suojaavat tekijät kartuttavat resilienssiä

KEHITYKSEN TUTKIMINEN

- Kehityspsykologiassa tutkitaan **kehityksen yleisiä lainalaisuuksia**
  - periaatteita, joiden mukaan kehitys useimmiten kulkee
- Tutkitaan myös **poikkeamia kehityspoluilla** sekä erilaisia kehityspolkuja
- Ihmisten ja kehityspolkujen vertailu erilaisilla asetelmilla tärkeää

POIKITTAIS- JA PITKITTÄISTUTKIMUS

- **Poikittaistutkimus:** tutkitaan ihmisiä tietyssä ajanhetkenä
  - voidaan esimerkiksi vertailla eri ikäisiä ihmisiä samalla kertaa
  - saadaan nopeasti tietoa eri kehitysvaiheista
  - heikkous: ei voida tietää, liittyvätkö muutokset yleisesti kehitykseen
- **Pitkittäistutkimus (seurantatutkimus):** tutkitaan samoja yksilöitä toistuvasti eri aikoina
  - saadaan tarkkaa tietoa kehityspoluista ja kehityksestä
  - Suomessa esimerkkinä Lapsesta aikuiseksi- tutkimus
  - kallis ja aikaavievä asetelma
- **Aineistonkeruumenetelmä:** tapa, jolla tutkimuksen tieto kerätään
  - esim. kysely, haastattelu tai aivokuvantaminen

KAKSOS- JA ADOPTIOTUTKIMUS

- **Kaksostutkimus:** selvitetään perimän ja ympäristön vaikutusta ihmisen kehitykseen
  - tutkitaan identtisiä tai epäidenttisiä kaksosia
  - identtisillä kaksosilla sama perimä, erojen voi olettaa johtuvan ympäristöstä
  - haaste: sama kotiympäristökin voi olla hyvin erilainen kasvuympäristö kaksosille, jolloin perimän ja ympäristön vaikutusten erottelu vaikeaa
- **Adoptiotutkimus:** tutkitaan varhain adoptoituja lapsia ja vertaillaan vanhempiin tai eri perheissä kasvaneisiin sisaruksiin
- Tehokkainta yhdistää kaksos- ja adoptiotutkimusasetelmat, jolloin tutkitaan varhain adoptoituja identtisiä kaksosia

